

## Kapetovci

Královský rod vládnoucí ve Francii 987-1328. V přímé linii se vystřídal patnáct panovníků ve třinácti generacích.

Původně se nazývali Robertovci. Sídli v okolí Paříže a Orleansu. Významné postavení získali díky svým zásluhám v bojích proti Normanům. Od 886 se střídali ve vládě s *Karlovcí*. Po vymření přímé linie *Karlovců* se stali jejich nástupci. Svě jméno přijali podle zakladatele dynastie Huga Kapeta (987-996). Hugo Kapet byl synem Huga Velikého a sestry římského krále Oty I. Hadwigy. Uznal vládu posledního *Karlovice* Ludvíka V. (986-987). Po jeho náhlé smrti, již vymřeli *Karlovcí* v přímé linii, usiloval o trůn sám. 987 byl zvolen poté a v Remeši korunován a pomazán posvátným olejem. Stal se třetím Robertovcem na francouzském trůně. Musel vzdorovat nárokům dolnolotrinského vévody Karla z vedlejší větve *Karlovců*, kterého porazil a dal popravit. Reálná moc Hugo Kapeta ve *Francii* nebyla velká, získal však uznání většiny vévodů a hrabat a všech biskupů. Od 989 ustavil jako spoluvladaře svého syna Roberta. Tradice spoluvladařství a korunovace kapetovských nástupců za života vládnoucího panovníka se pak v rodě dodržovala až do 12. století, do nástupu *Filipa II.* (1180) na trůn. Měla zabezpečit snadnější převzetí moci, než se stalo postavení *K* ve *Francii* nezpochybnitelné.

Postavení prvních *K*. dlouhodobě zůstávalo ekonomicky i politicky slabší než mnoha jejich vazalů. Skromná kapetovská doména rozkládající se mezi Seinou a Loirou zdaleka nedosahovala velikosti významných francouzských vévodství a hrabství (např. vévodství normanské, burgundské, akvitánské, gaskoňské, hrabství Anjou, Chamapgne, Blois). Nad ostatní šlechtu je povyšovalo především královské pomazání, které z nich činilo osoby sakralizované.

Od samého počátku vlády *K*. usilovali o rozšíření královské domény, ať již výhodnými sňatky, nebo politickými výboji. Až do počátku 12. st. však ve svém úsilí nebyli příliš úspěšní. Jejich vlády vyplňoval boj se šlechtou, v nichž se těšili střídavým úspěchům. Ve snaze netříštit rodové síly vydal Robert Pobožný (996-1031) 1022 zákon o primogenituře. *K*. hráli tradiční karolinskou roli ochránce církve, jejíž nepřátele potírali. V duchu této tradice Robert též zasáhl proti heretikům, které dal 1022 v Orleansu upálit. Tato poprava, první pro náboženskou odchylku od konce 4. století, udala směr dalšímu středověkému odsuzování kacířů.

Vlády následujících dvou králů Jindřicha I. (1031-1060) a Filipa I. (1060-1108) byly poznamenány boji s normanskými vévody. Od 1066, kdy Vilém Dobyvatel zvítězil v boji o anglický trůn, se stali se angličtí králové vazaly francouzského panovníka.

Na počátku 12. st. došlo k obratu v pojmání francouzských králů, kteří začali být chápáni jako morální představitelé tvořícího se francouzského národa. Ludvík VI. Tlustý (1108-1137) zpevnil kapetovskou doménu likvidováním některým menším feudálů, jejichž tvrze osadil svými posádkami. Prestiž si získával také prosazováním dodržování lenních svazků. Významnou roli na dvoře Ludvíka VI. hrál opat kláštera Saint Denis Suger, který se stal ideologem královské moci. Podle této mystické koncepce je král posvěcený Bohem pomocí feudálních vazeb nadřazen všem knížatům i dalším šlechticům království. Král má povinnost potlačovat opovážlivost tyranů, kteří působí nekonečnými válkami rozkol ve státě. Ve stejné době vznikl abstraktní pojem koruna, symbol práv odvozených od královské důstojnosti, nezávislý na osobě panovníka.

Královská moc postupně sílila i za Ludvíka VII. (viz), a to především autoritou krále, jemuž se podařilo prosadit mezi neustále se svářejícími feudály mír (1155). Francie v té době představovala již dobře spravovaný a pacifikovaný stát. Ludvík zahájil tradici účasti kapetovských panovníků na křížových výpravách, kterou následovali Filip II., Ludvík VIII., Ludvík IX. i Filip III., ať již bojovali ve Svaté zemi nebo proti heretikům v Evropě.

Velký vzestup zažila panovnická moc za *Filipa II. Augusta* (viz), který se zmocnil jak velkých území francouzské šlechty, tak se mu podařilo dostat pod svou přímou vládu většinu plantagenetské držby ve Francii. *Filip* se stal nesporným suverénem a své nezávislé postavení prosadil i vůči papežství (viz *Inocenc III.*). *Filip II.* také posílil zahraniční postavení Francie. Zapojil se do sporu štaufsko-welfského o vládu v římské říši, v němž podpořil Štaufy.

13. st. přineslo kapetovské dynastii dobu největší slávy. Po velkém vzestupu za Filipa II., a po krátkém intermezzu vlády Ludvíka VIII. (1223-1226), dosáhla svého vrcholu v osobě *Ludvíka IX.* (viz), jenž se stal ztělesněním ideálů středověkého křesťanského panovníka. Zdůrazňování křesťanských principů ovlivnilo Ludvíkovu politiku jak domácí, tak i zahraniční. Svatořečení sv. Ludvíka (1297) hodnotu kapetovské dynastie dále posílilo a dodalo jí sakrální charakter. Za vlády Ludvíka IX. se vytvořila kapetovská sekundogenitura odvozená od jeho bratra Karla z Anjou (*Anjouovci*), která se prosadila v neapolském království, později pak v Uhrách a Polsku.

Syn Ludvíka IX. Filip III. (1270-1285), pokračoval v politice posilování královské moci. Sledoval udržení rovnováhy mezi mocí šlechty a sílícími městy. 1271 získal dědictvím po Alfonsu z Poitiers významné hrabství tolosánské. V zahraniční politice neuspěl jako kandidát na trůn římské říše (1273).

Vrcholu autoritativní vlády dosáhla kapetovská dynastie v osobě *Filipa IV. Sličného*, nejsilnějšího vládce tehdejšího křesťanstva. Postavení panovníka teoreticky zdůvodňovali

Filipovi právníci, *legisté*, kteří deklarovali nezávislost královské moci na papežství, odvozující její původ přímo od Boha. Ve svých nárocích se *Filip IV.* Sličný střetl s papežem *Bonifácem VIII.* (viz), zastáncem světovládných ambicí církve. Z tohoto konfliktu dvou koncepcí univerzální moci vyšla vítězně strana světská. Následně si *Filip IV.* papežství zcela podmanil, když donutil Klimenta V. přesídlit z Říma do Avignonu a učinil jej závislým na svých rozhodnutích. Tzv. avignonské zajetí papežů pokračovalo až do velkého schizmatu (1378).

Filip se pokusil dobýt Flandry, tehdy ekonomicky nejpokročilejší oblast, a připojit je ke svému panství. Dlouhodobá nákladná válka, která navíc nepřinesla králi vítězství, vedla k hledání nových zdrojů královských financí. Kromě toho, že král ve snaze získat peníze sahal k prostředkům běžným (zlehčování mince), i značně nevybíravým (viz *Templáři*), byl nucen sáhnout také k vybírání daní. Vysoké daně vedly již 1308 k sociálním nepokojům v Paříži.

Králova povaha působila na prostředí dvora, které se stalo místem plným nedůvěry a podezírání. Z této atmosféry vzešla událost v Maubuissonu (1314), kde z iniciativy *Filipovy* dcery, anglické královny Isabely, byly obviněny její švagrové z nevěry. V důsledku této intriky se rodiny Filipových synů na určitou dobu rozpadly, a není vyloučené, že právě to bylo Isabeliným cílem, neboť uvažovala o tom, aby na francouzský trůn v budoucnu dosadila svého syna Eduarda III.

Po smrti *Filipa IV.* *Sličného* postupně nastoupili jeho tři synové Ludvík X (1314-1316), Filip V. (1316-1322) a Karel IV. Sličný (1322-1328). Mužského dědice z nich měl pouze Ludvík X., jeho syn se však narodil jako pohrobek (1316) a po několika dnech zemřel. Karel IV., poté co se stal králem, omilostnil svou internovanou manželku, nabídl jí rozvod a následně se oženil s Marií Lucemburskou, sestrou českého krále Jana. Ani toto Karlovo druhé, ani následné třetí manželství nepřineslo žádoucího dědice, a tak v osobě Karla IV. 1328 přímá větev *K.* vymřela.

Vzhledem k tomu, že rozhodnutím z let 1316-1322 byly ženy ve Francii byly ženy z nástupnictví vyloučeny, přešla vláda na vedlejší linii *K.* rod z Valois (1328-1498).